

УДОСКОНАЛЕННЯ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЗАКОНОДАВСТВА

ЦІВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

УДК 347.1

О. В. Вороновакандидат юридичних наук, доцент
Класичний приватний університет

ІНТЕРЕС ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАХИСТУ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Статтю присвячено аналізу проблеми захисту інтересу в цивільному праві України як складового елемента. Розглянуто, в яких межах і який саме інтерес як самостійний об'єкт захисту може захищатися з погляду закону та права, що саме підлягає захисту; питання визначення та розмежування категорії інтересу від інших споріднених понять. Наведено доктринальні позиції та проведено аналіз законодавства й судової практики. З'ясовано, що інтерес людини обов'язково поєднується з відповідним суб'єктивним правом, але не кожен законний інтерес поєднується з суб'єктивним правом. Сформовано пропозиції з удосконалення теоретичних засад щодо зазначеної проблеми.

Ключові слова: інтерес, суб'єктивне право, законний інтерес, індивідуальний інтерес, інтерес як самостійний об'єкт захисту.

I. Вступ

Право на захист – це основа безпосереднього захисту цивільних прав та інтересів. Законодавчо закріплюючи права та свободи за тими або іншими суб'єктами права, держава забезпечує відповідні юридичні гарантії належного їх здійснення. У системі юридичних гарантій реалізації цивільних прав та інтересів фізичних осіб одна з основних ролей належить цивільно-правовому захисту, за допомогою якого досягається відновлення порушених майнових прав або інтересів, запобігання й припинення дій, що порушують права та інтереси зацікавлених осіб.

До особливостей захисту цивільних прав та інтересів можна віднести те, що: а) це правозастосовча діяльність, яка здійснюється компетентним органом у випадках, передбачених законом, уповноваженою особою самостійно; б) механізм реалізації такої діяльності гарантується державою; в) метою такої діяльності є відновлення порушеного, оспорюваного чи невизнаного права або інтересу; г) підставою застосування захисту цивільних прав та інтересів є їх порушення, невизнання чи оспорювання; д) обов'язкова наявність суб'єкта – особи, суб'єктивне цивільне право або інтерес якої порушені, не визнані чи оспорювані; е) диспозитивний характер захисту цивільних прав та інтересів [18, с. 40].

Складовими елементами захисту суб'єктивних цивільних прав і законних інтересів є: а) об'єкт – те, що підлягає захисту; б) суб'єкт – особа, права та інтереси якої порушено і яка володіє суб'єктивним правом на захист; в) спосіб захисту; г) форма захисту.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити правову проблематику захисту інтересу в цивільному праві України як складового елемента. Потрібно зрозуміти, в яких межах і який саме інтерес як самостійний об'єкт захисту може захищатися з погляду закону та права. Необхідно чітко уявити, що саме підлягає захисту, а тому питання визначення та розмежування категорії інтересу від інших споріднених понять набуває першочергового значення.

III. Результати

Питання щодо об'єктів захисту в юридичній літературі залишається досить дискусійним. На сьогодні немає єдиного погляду на те, що включати до переліку таких об'єктів. Найчастіше до таких об'єктів відносять суб'єктивні права та законні інтереси. На сьогодні такий підхід відповідає законодавству України. Так, відповідно до ст. 3 Цивільного кодексу України, однією із загальних засад цивільного законодавства є судовий захист цивільного права та інтересу. Стаття 15 Цивільного кодексу України також вказує на те, що кожна особа має право на захист свого цивільного права та інтересу. Крім цього, можна навести приклад із циві-

льно-процесуального законодавства, де ст. 1 Цивільного процесуального кодексу України вказує, що завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. Наведені норми показують, що законодавець розмежовує суб'єктивні права та інтереси, однак при цьому не наводить поняття інтересу та підстав для розмежування інтересу й суб'єктивного цивільного права.

С. В. Михайлов стверджує, що "... неможливо говорити про інтерес як суб'єктивну категорію, оскільки інтереси можуть існувати і поза свідомістю і волею суб'єкта інтересу. Так, неповнолітня людина за відсутності знань, життєвого досвіду часто не може усвідомлювати свої інтереси, однак закон визначає існування у неї інтересів і обороняє їх". Так, для здійснення особистих немайнових прав не завжди обов'язковим є існування (усвідомлення) інтересу суб'єктивного. Особа може здійснювати своє суб'єктивне особисте немайнове право, навіть не усвідомлюючи при цьому своїх інтересів, своєї мети (жити, бути вільним, недоторканим, здоровим тощо). Відповідно до ч. 2 ст. 41 ЦК України, недієздатні особи й позбавлені права вчиняти будь-який правочин – дію, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, – але при цьому вони не обмежуються в здійсненні своїх особистих немайнових прав, за винятком тих, що можуть тягти за собою небезпечні для них або оточуючих наслідки (наприклад, бути донором або об'єктом медичних, наукових та інших досліджень). Таким чином, для здійснення особистого немайнового права спеціальні дії фізичної особи – суб'єкта права – не завжди є обов'язковими, а обумовлюються самим фактом існування її в світі – право на життя, здоров'я, свободу, особисту недоторканість, ім'я тощо.

Різниця між суб'єктивним правом та інтересом полягає в ступенях правової забезпеченості. У випадку з особистими немайновими правами виникає певний феномен, коли ступінь правової забезпеченості особистого немайнового права та інтересу співпадає [11, с. 91–92].

У юридичній літературі поняття "інтерес" вживається в різних значеннях. Усі дослідження інтересу як юристами, так і представниками інших галузей знань так чи інакше розглядають співвідношення його суб'єктивної й об'єктивної складових. При цьому в одних випадках перевагу надано об'єктивній стороні інтересу, де останні виступають як явища об'єктивного буття людей, а в інших –

суб'єктивній стороні. На наш погляд, більш достовірний підхід, при якому розмежовують ці елементи як дві складові єдиного явища соціальної дійсності – інтересу.

Стосовно інтересів спрацьовує та ж догма, що і стосовно права загалом: воно в суб'єктивному сенсі також суб'єктивне, оскільки в ньому знаходить своє відображення, насамперед, воля людей, якій надано характер об'єктивної більшості [1, с. 110–111]. І саме право у вигляді законів формується об'єктивними інтересами. Якщо розглядати інтереси, виражені в праві з таких позицій, то можна відзначити наявність у теорії юриспруденції як приватного суб'єктивно-об'єктивного інтересу, так і публічного, допустимо об'єктивного інтересу. Так, коли в об'єктивному праві інтереси виступають критерієм правомірності дій, то вони неодмінно мають публічний характер, тоді їх оцінка не може бути поставлена в залежність від правильності та ступеня їх усвідомлення. Однак у ряді випадків під інтересом розуміють індивідуальний інтерес. Тоді важливу роль відіграє свідомість. Тому при дослідженні інтересу необхідно розмежовувати інтерес суспільства (публічний інтерес) та інтерес особи чи певних соціальних груп (приватний інтерес) [12, с. 64]. Таку позицію, зокрема, підтримує Я. М. Шевченко, зазначаючи, що існування основного підрозділу – публічне-приватне право пов'язується з наявністю в суспільстві приватних і публічних інтересів. При цьому під публічним інтересом розуміють не стільки інтереси держави, скільки сукупні інтереси громадян [21, с. 89]. На необхідність розмежування цих видів інтересів указує ще й те, що цілі, якими керуються соціальні суб'єкти, й засоби їх досягнення не можуть збігатися, відповідно, не можна створити загальну концепцію, яка б увібрала в себе ці два явища. Приватні інтереси – це міра задоволення потреб особи. Публічний інтерес – це спосіб забезпечення існування суспільства як єдиного цілого.

Публічні й приватні інтереси знаходять своє закріплення в правових нормах. Проте не всі інтереси можна охопити й урегулювати правом. Що ж таке інтерес? Свого часу В. П. Грибанов запропонував таке визначення поняття інтересу: це потреба, яка набула форму свідомого спонукання і прояву в житті бажань, намірів, прагнень, і знайшла відображення в тих відносинах, у які вступають особи в процесі своєї діяльності [3, с. 240].

Найчастіше доктрина цивільного права термін "інтерес" розуміє в двох значеннях: як передумову для виникнення або обов'язковий елемент конкретного суб'єктивного права та як можливість задовольнити свої вимоги за допомогою суб'єктивного права.

Перше з них означає смисл існування самого суб'єктивного права, основну мету, для якої воно існує, а друге – можливість задовольняти будь-якими діями свої потреби, яка існує, зокрема, у випадках використання своєї або чужої речі за призначенням, оскільки немає суб'єктивного права, в якому б його власник не був заінтересований.

Наприклад, у довірчих правовідносинах охоронюваний законом інтерес полягає в захисті порушеного та сприянні реалізації (здійснення) чужого або власного суб'єктивного права шляхом вчинення дій (надання послуг, виконання робіт) для задоволення власних і чужих потреб (вигодонабувача, довірителя) з метою запобігання шкоді, або виконання обов'язку, чи інших неправопорядкових інтересів іншої особи; так і дії вчиняють з огляду на очевидну користь або вигоду заінтересованої особи з урахуванням відомих або ймовірних її намірів.

У будь-якому випадку приватно-правовий інтерес є відображенням юридичної форми розподілу об'єкта приватних (цивільних) правовідносин і являє собою можливість поділу об'єкта користування в приватному володінні за принципом “моє” і “чуже” (зокрема, інтерес власника, учасника сімейних відносин) або в формі пристосування об'єкта до спільного здійснення приватно- і публічно-правових інтересів (наприклад, при здійсненні публічного сервіту на річку, національний парк тощо).

Узагальнюючий підхід до цієї правової категорії дає підстави розглядати цивільно-правовий інтерес як системоформуючий критерій галузі цивільного (приватного) права, передумову та основну мету існування суб'єктивного цивільного права, що здійснюються завдяки можливості задоволення будь-якими діями своїх потреб як приватної особи.

Інтерес, з одного боку, є передумовою не тільки набуття, а й здійснення й захисту цивільних прав, а з другого – задоволення інтересу уповноваженої особи є метою будь-якого суб'єктивного права, яке виступає правовим засобом задоволення інтересу. Причому юридичну охорону отримує не будь-який інтерес, а лише такий індивідуальний інтерес, який збігається з інтересами соціальної держави та суспільства або, найменше, не суперечить їм [3, с. 240].

З таким розумінням інтересу можна погодитися. Більше того, можна сказати, що інтерес – це не лише потреба, а й причина діяльності суб'єкта, спрямована на задоволення своїх потреб. Враховуючи вказане, під інтересом належить розуміти об'єктивну причину задоволення потреби, яка набула форму свідомого спонукання та знайшла відображення в суспільних відносинах, у які вступають особи в процесі своєї діяльності.

Так, досліджуючи проблему інтересу, більшість авторів схильна розуміти будь-яке закріплення інтересу в законодавстві як законного інтересу [4, с. 116; 9, с. 359], інші ж виділили ще одне розуміння інтересу – правовий інтерес. Зокрема, М. А. Гурвіч зазначав, що, на відміну від матеріального суб'єктивного права, законний інтерес – це “вигода, забезпечена не нормою матеріального права, а охоронною, насамперед, процесуальною нормою” [5, с. 86].

Законні інтереси – це правова категорія, яка означає свого роду ступінь опосередкування бажань громадян, які не суперечать чинному законодавству, зокрема певне ставлення до них (інтересів) держави, різних її органів і яка претендує на відповідні міри захисту [13, с. 16]. Іншими словами, це надана в рівній мірі юридичними механізмами та засобами можливість суб'єкта права задовольнити свої потреби, яка не закріплена в суб'єктивних правах.

Оскільки законний інтерес не можна ототожнювати з вигодою, як і не можна стверджувати, що він забезпечується тільки процесуальною нормою. Це більш складна категорія, що забезпечується багатьма способами й засобами, інститутами й нормами як процесуального, так і матеріального права. Підтвердженням тому слугує її закріплення не тільки в процесуальних, а й у матеріальних джерелах. Із загальнотеоретичних позицій до трактування цієї категорії підійшов Г. В. Мальцев. Він слушно зауважує, що недостатньо “відносити до законних інтересів тільки ті, які названі в законі, тому що кількість поіменованих у законі інтересів значно менша від обсягу інтересів особистості, до того ж це узагальнені, типізовані інтереси, за якими приховуються дійсні, різноманітні, конкретні інтереси людини. Саме ці інтереси є законними в тому розумінні, що їхня реалізація допускається, заохочується, стимулюється, охороняється правом і законом” [10, с. 24].

Помітний внесок у дослідження цієї проблеми зробив Р. Е. Гукасян. Він розмежував такі на перший погляд схожі, але різні явища, як правові та законні інтереси. Вчений зазначає: “Правові й законні інтереси – не тотожні соціальні явища, правові категорії. Їх розмежування полягає ось у чому. Правові інтереси однопланові з економічними, політичними, духовними та іншими інтересами в тому розумінні, що всі вони формуються умовами громадського життя й мають свої специфічні способи задоволення. Законними можуть бути будь-які за своїм змістом інтереси, якщо держава за допомогою правових способів гарантує їхню реалізацію” [4, с. 116].

Тому Р. Е. Гукасян проти того, щоб ці різні поняття вживалися як синоніми. “Можливе існування правових за змістом, – відзначає він, – але не законних інтересів, точ-

но так само, як і не правових за змістом, але законних інтересів” [4, с. 115]. Цю думку підтримує Е. Я. Мотовіловкер. “Адвокат, – пише він, – не вправі ототожнювати поняття “правові” й “законні інтереси” підсудного” [15, с. 57]. З чим ми цілком погоджуємося, законний інтерес є правовим за формою свого вираження, але не за змістом. За змістом він може бути різноплановим. Інтерес може містити економічні, духовні, правові начала. Тобто законний інтерес може бути наповнений економічним, правовим змістом тощо, водночас законний інтерес може існувати й у правовій сфері.

Враховуючи позиції вказаних нами науковців, доцільно розрізнити інтерес, який є передумовою виникнення і причиною реалізації суб’єктивного права, а також законний інтерес. Слушно зазначив М. А. Шайкенов, що за терміном “законні інтереси” ховаються дві реальності – способи юридичного захисту інтересів особистості й безпосередньо самі ці інтереси” [20, с. 20–64]. Якщо інтерес сам по собі є категорією соціологічною, психологічною, то законний інтерес учасників правовідносин у силу його опосередкування правом – категорія суто правова, оскільки проявляється у сфері, яка перебуває під впливом юридичних норм. Тобто якщо інтерес відповідає букві й духу закону й не суперечить загальним засадам права, то відбувається поступове переростання інтересів у законні інтереси. При цьому не варто погоджуватися з думкою про те, що законними інтересами є інтереси, закріплені в чинному законодавстві. Зокрема, Е. О. Крашенніков вказує, що інтерес, який отримав визнання з боку закону, є законним інтересом [7, с. 3]. Таке розуміння значно звужує цю правову категорію, адже законодавство не може передбачити всіх інтересів, які, не будучи закріплені в законодавстві, є законними.

Оскільки категорія законного інтересу визначається нами як похідна від інтересу взагалі, можна надати таке визначення: законний інтерес – це відображена в об’єктивному праві або така, що впливає з його загального змісту й деякою мірою гарантована державою, юридична можливість, яка виражається в прагненнях суб’єкта користуватися конкретним соціальним благом, якій кореспондує загальний юридичний обов’язок інших осіб.

Але найбільш гостро питання поставлено В. І. Ремневим. “Право громадянина і його законний інтерес, – пише він, – не одне й те саме. Сутність права громадянина (його суб’єктивного права) полягає в гарантованій можливості здійснювати визначені дії”. Можливість задоволення законного інтересу “обмежена об’єктивними умовами та, переважно, економічними” [19, с. 26]. Отже, автор показав одну з відмінностей між катего-

ріями “суб’єктивне право” і “законний інтерес”: різний рівень їхньої матеріальної забезпеченості, гарантованості. На необхідність дослідження проблеми співвідношення суб’єктивного права та законного інтересу вказувалося і в працях інших науковців [2, с. 179–183; 52–62; 6, с. 133–141].

Законний інтерес є самостійним засобом опосередкування інтересу. Порівняно з ним суб’єктивне право, причиною реалізації якого є інтерес, виступає більш регламентованою правомочністю. Звідси між законними інтересами й суб’єктивними правами, які є формами реалізації інтересу загалом, можна знайти як спільні, так і відмінні риси.

Спільними рисами для законних інтересів і суб’єктивного права є те, що вони: зумовлені матеріальними й духовними умовами життя суспільства; сприяють розвитку й удосконалюванню соціальних зв’язків, фіксуючи в собі певне сполучення особистих і суспільних інтересів; несуть певне регуляторне навантаження, виступаючи своєрідними підспособами правового регулювання; допускають задоволення власних інтересів особистості, виступаючи своєрідними юридичними засобами (інструментами) реалізації цих інтересів, способами їхнього правового оформлення; мають диспозитивний характер; виступають як самостійні елементи правового статусу особи; їхнє здійснення пов’язане, в основному, з такою формою реалізації права, як використання; є об’єктами правової охорони й захисту, гарантуються державою; являють собою свого роду міру поведінки, специфічний критерій законних діянь (наприклад, володіння, користування й розпорядження землею та іншими природними ресурсами здійснюється їхніми власниками вільно, якщо це не завдасть шкоди навколишньому середовищу й не порушує прав і законних інтересів інших осіб).

Основні риси, які вказують на відмінність законних інтересів від суб’єктивного права, є такі. Суб’єктивні права й законні інтереси не збігаються за своєю сутністю, змістом і структурою. Їх нетотожність визначається тим, що суб’єктивні права й законні інтереси – це різні правові можливості. Перші являють собою можливість, забезпечену конкретним юридичним обов’язком інших осіб. Держава гарантує кожному фактичну реалізацію його суб’єктивного права. Якщо ж правова можливість не має потреби в юридично необхідній поведінці інших осіб як способом свого забезпечення, то вона й не зводиться законодавцем у “ранг” суб’єктивного права. Якщо сутність суб’єктивного права існує в юридично гарантованій і забезпеченій обов’язками інших осіб можливості, то сутність законного інтересу – лише в можливості певної поведінки. Це – своєрідне “усічене право”, “усічена правова можливість”. Їй проти-

стоїть лише загальний юридичний обов'язок – поважати її, не порушувати її, оскільки й сам він являє собою правову можливість загального характеру. Необхідно відзначити, що суб'єктивне право передбачає не лише реальні правомочності, надані суб'єкту, а й потенційний юридичний обов'язок інших осіб, чого не можна сказати про законний інтерес. Законний інтерес не передбачає потенційного юридичного обов'язку іншої сторони, для його носія не передбачені повноваження на вимогу відповідної поведінки від цих осіб. У нього повноваження виражаються у формі прохання, адже законний інтерес – лише певна можливість, дозволеність тощо.

Законний інтерес, на відміну від суб'єктивного права, є простою правовою можливістю, що має характер прагнення, у якій відсутня вказівка діяти у встановленому законом порядку й вимагати відповідної поведінки від інших осіб, тобто остання не забезпечена конкретним юридичним обов'язком. Це може слугувати головним критерієм для розмежування законних інтересів і суб'єктивних прав.

Отже, законний інтерес є самостійним об'єктом захисту поряд із суб'єктивним правом. При цьому право на захист є основою безпосереднього захисту права й законного інтересу. Захист законного інтересу – необхідна умова його юридичної сили. Особливий статус законного інтересу в тому, що захист інтересу можливий тільки у взаємозв'язку із суб'єктивним правом, коли захист інтересу певною мірою зумовлює захист права, водночас захист суб'єктивного права означає захист законного інтересу. При цьому для захисту законного інтересу використовують ті ж способи, форми, засоби, що й для суб'єктивного цивільного права, але з деякими застереженнями. Їх застосування відбувається за аналогією. Тому можна сказати, що захист законного інтересу – це передбачена законом система заходів, спрямована на те, щоб забезпечити недоторканість інтересу, відновлення у випадку порушення та ліквідацію наслідків такого порушення. Та оскільки захист законного інтересу відбувається аналогічно до захисту суб'єктивних цивільних прав, на наш погляд, не доцільно виділяти окремо захист суб'єктивних цивільних прав і законних інтересів, а вести мову про єдине поняття: захист суб'єктивних цивільних прав і законних інтересів.

Реалізація норм щодо захисту суб'єктивних цивільних прав і законних інтересів можлива за наявності певних правових підстав, тобто юридичних фактів. Цивільний кодекс України в ст. 15 визначає, що підставою для захисту є порушення, невизнання або оспорювання цивільного права. Порушення цивільних прав може проявлятися,

зокрема, у: розкритті таємниці про стан здоров'я особи (ст. 286 ЦК України); підданні фізичної особи катуванню, нелюдському поводженню (ст. 289 ЦК України); неповазі до гідності та честі фізичної особи (ст. 297 ЦК України); протиправному позбавленні права власності чи його обмеженні (ст. 321 ЦК України); безпідставному заволодінні особою майном іншої особи-власника (ст. 387 ЦК України); вчиненні власнику перешкод у здійсненні ним права користування та розпоряджання своїм майном (ст. 391 ЦК України); неправомірному використанні товару без згоди автора (ст. 443 ЦК України); невиконанні чи неналежному виконанні умов зобов'язання (ст. 610 ЦК України); безпідставній односторонній відмові від договору (ст. 651 ЦК України); продажу товару неналежної якості (ст. 678 ЦК України); втраті (нестачі) або пошкодженні речі (ст. 951 ЦК України); заподіянні фізичній чи юридичній особі майнової чи немайнової (моральної) шкоди (ст. 1166–1167 ЦК України).

Невизнання цивільного права полягає в пасивному й активному запереченні наявності в особи суб'єктивного цивільного права, зокрема на майно, на користування житлом, на спадщину, на частку в спільному майні, яке безпосередньо не завжди завдає шкоди суб'єктивному праву, але створює непевність у правовому статусі носія суб'єктивного права. Водночас тут відсутнє звернення інших осіб до юрисдикційних органів про відсутність у особи цивільного права. Таким може бути невизнання нотаріусом чинності наданого стороною правовстановлювального документа.

Оспорювання суб'єктивного цивільного права відображає такий стан правовідносин, коли суб'єктивне цивільне право заперечується у юрисдикційному органі. Якщо таким органом виступає суд, то носій оспорюваного права може вимагати його визнання за допомогою звернення із зустрічним позовом тощо [16, с. 36].

Враховуючи проведені дослідження, пропонуємо таке визначення: законний інтерес – це врегульоване законом суспільне відношення, об'єктивно виражене прагнення суб'єкта в досягненні тих благ, володіння якими дозволене державою; спрямоване на задоволення існуючих життєвих потреб і таких, що можуть виникнути в майбутньому, але має об'єктивну форму вираження; забезпечується шляхом надання зацікавленому суб'єкту правових можливостей, гарантованих правом, здійснення певних дій або утримання від них, а також правом вимоги визнання іншими особами – самостійних дій зацікавленого.

IV. Висновки

З'ясовано, що інтерес людини обов'язково поєднується з відповідним суб'єктивним

правом, але не кожен законний інтерес поєднується з суб'єктивним правом. Наведено доктринальні позиції та проведено аналіз законодавства й судової практики. Сформовані пропозиції з удосконалення теоретичних засад щодо зазначеної проблеми можна взяти за основу для подальших наукових розробок.

Список використаної літератури

1. Венедиктова І. В. Співвідношення суб'єктивного права і законного інтересу в цивільному праві / І. В. Венедиктова // Право і безпека. – 2005. – № 3 (4/3). – С. 110–113.
2. Власова А. В. О соотношении субъективного гражданского права и интереса / А. В. Власова // Правоведение. – 2004. – № 3. – С. 179–183.
3. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав / В. П. Грибанов. – Москва : Статут, 2001. – 411 с.
4. Гукасян Р. Е. Правовые и охраняемые законом интересы / Р. Е. Гукасян // Советское государство и право. – 1973. – № 7. – С. 113–116.
5. Гурвич М. А. Гражданские процессуальные правоотношения и процессуальные действия / М. А. Гурвич // Труды ВЮЗИ. – Москва, 1965. – Т. 3. – С. 62–116.
6. Крашенников Е. А. Интерес и субъективное право / Е. А. Крашенников // Правоведение. – 2000. – № 3. – С. 133–141.
7. Крашенников Е. А. Понятие охраняемого законом интереса / Е. А. Крашенников // Проблемы защиты гражданских прав : сб. науч. трудов. – Ярославль : ЯрГУ, 2000. – 108 с.
8. Малько А. В. Субъективное право и законный интерес / А. В. Малько // Правоведение. – 1998. – № 4. – С. 58–70.
9. Малько А. В. Законные интересы как правовая категория / А. В. Малько, В. В. Субочев. – Санкт-Петербург : Юридический центр Пресс, 2004. – 359 с.
10. Мальцев Г. В. Соотношение субъективных прав, обязанностей и интересов граждан / Г. В. Мальцев // Советское государство и право. – 1965. – № 10. – С. 19–26.
11. Михайлов С. В. Интерес как общенаучная категория и ее отражение в науке гражданского права / С. В. Михайлов // Государство и право. – 1999. – № 7. – С. 86–92.
12. Михайлов С. В. Категория интереса в российском гражданском праве / С. В. Михайлов. – Москва : Статут, 2002. – 205 с.
13. Москвитина Т. А. Природа охраняемых законом интересов / Т. А. Москвитина // Вопросы теории охраняемых законом интересов. – Ярославль, 1990. – С. 16.
14. Мотовиловкер Е. Я. Интерес как сущностный момент субъективного права (цивилистический аспект) / Е. Я. Мотовиловкер // Правоведение. – 2003. – № 4. – С. 52–62.
15. Мотовиловкер Я. О. Основные уголовно-процессуальные функции / Я. О. Мотовиловкер. – Ярославль, 1976. – 94 с.
16. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / за відповід. ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – Київ : Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.
17. Нестеренко П. В. Взаємозв'язок особистих немайнових прав фізичної особи та інтересу в цивільному праві / П. В. Нестеренко // Актуальні проблеми цивільного права : матеріали "круглого столу", присвяченого пам'яті професора Чингізхана Нуфатовича Азімова, 23 грудня 2010 р. – Харків : Право. – 2011. – С. 91–94.
18. Підлубна Т. М. Право на захист цивільних прав і інтересів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Тетяна Миколаївна Підлубна. – Київ, 2009. – 209 с.
19. Ремнев В. И. Право жалобы в СССР / В. И. Ремнев. – Москва, 1982. – 64 с.
20. Шайкенов Н. А. Правообеспечение интересов личности / Н. А. Шайкенов. – Свердловск, 1990. – С. 20–64.
21. Шевченко Я. М. Проблеми цивільного права у зв'язку з філософією права / Я. М. Шевченко // Проблеми філософії права. – Чернівці, 2003. – Т. 1. – С. 89–90.

Стаття надійшла до редакції 17.12.2015.

Воронова О. В. Интерес как составной элемент защиты в гражданском праве Украины

Статья посвящена анализу проблемы защиты интереса в гражданском праве Украины как составного элемента. Рассматривается, в каких пределах и какой именно интерес как самостоятельный объект защиты может защищаться с точки зрения закона и права, что именно подлежит защите; вопрос определения и разграничения категории интереса от других родственных понятий. Приведены доктринальные позиции и проведен анализ законодательства и судебной практики. Выяснено, что интерес человека обязательно объединяется соответствующим субъективным правом, но не каждый законный интерес сочетается с субъективным правом. Сформулированы предложения по совершенствованию теоретических основ относительно данной темы.

Ключевые слова: интерес, субъективное право, законный интерес, индивидуальный интерес, интерес как самостоятельный объект защиты.

Voronova O. Interest as Component Element of Defence in the Civil Law of Ukraine

The article is sanctified to the analysis of problem of defence of interest in the civil law of Ukraine as a component element.

A term "interest" results from Latin "interest", that translated Ukrainian as "matters, is important".

In accordance with a article 3 of the Civil code of Ukraine, one of general principles of civil legislation there is judicial defence of civil law and interest. Article 15 of the Civil code of Ukraine also specifies on that every person has a right of defence of the civil law and interest. Except it, it is possible to give an example from a civilly-judicial legislation, where article 1 of Civil procedure code of Ukraine specifies that the tasks of the civil rule-making are just, unprejudiced and timely consideration and decision of civil Affairs in order to protect the violated or contested rights, freedoms or interests of physical persons, rights and interests of legal entities, interests of the state, broken.

The brought norms over show that a legislator distinguishes equitable rights and interests, but it does not give the concept of interest and reasons for separation interest and subjective civil law.

In the article which one interest is considered in what limits as an independent object of defence can be on the defensive from points of view of law and right that is exactly subject to defence; a question of decision and separation category of interest from other related concepts.

Investigated, that the component elements of protection of subjective civil rights and legal interests are: a) object, that is subject to defence; б) subject is a person, rights and interests of that are broken and that owns an subjective right on defence; в) method of defence; г) form of defence.

Doctrine positions over are brought and conducted analysis of legislation and judicial practice. A general conclusion is done that interest of man necessarily will team up with a corresponding subjective right, but not every legal interest combines with an subjective right. The formed suggestions are from the improvement of theoretical principles in relation to the marked problem.

Key words: *interest, equitable right, legal interest, individual interest, interest as an independent object of defence.*